

AYBÜ - İSG

İş Sağlığı ve Güvenliği Koordinatörlüğü

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TÜRKİYE'DEKİ GELİŞİMİ

1 - Dilaver Paşa Nizamnamesi (1865)

Kömür ocaklarındaki çalışma koşullarının ağırlığı ve çok sayıda işçinin akciğer hastalıklarına yakalanmasının üretimde düşüşlerin yaşanması nedeniyle 1865 yılında Madeni Hümayun Nazırı Dilaver Paşa tarafından hazırlanmıştır. Üretimin artırılmasına yönelik ve işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili ilk yasal belge özelliği taşımaktadır. Nizamname, gündelik çalışma süresini 10 saat olarak belirlemiş; işçilere çalışma sürelerinin dışında dinlenme süreleri verilmesi, işçilere yatacak yer sağlanması, işçi ücretlerinin öncelikli olarak ödenmesi ve işe hazır beklemeyen işçilere çalıştırılmaları dahi ücret ödenmesi gibi başlıkları düzenlemiştir.

2 - Maadin Nizamnamesi (1869)

Madenlerde angarya çalıştırma sistemi tümüyle ortadan kaldırılmış, madenlerde yer alan mühendislere kazaların önlenmesi adına gerekli önlemleri alma ve bu amaca yönelik olarak ihtiyaç duyulan malzemeleri idareden talep etme hakkı verilmiş, kazaların mevcut idareye bildirilmesi, madenlerde doktor ve eczane bulundurulması, iş kazasına uğrayan işçilere ve ailelerine işveren tarafından tazminat ödenmesi, iş kazasında kusuru bulunan işverenin para cezası ile cezalandırılması gibi birtakım düzenlemeler yapılmıştır.

3 - Mecelle (1876)

İş sağlığı ve iş güvenliği alanına yönelik olarak işçinin, işverenin kusuruyla zarara uğraması halinde işverene bu zararın tazmin yükümlülüğü getirilmiş; diğer taraftan, ücretlerin aynı olarak ödenmesi yasaklanmış, günlük çalışma süresinin gün doğumundan batımına kadar uzatılabileceği ve işçinin çalışmaya hazır halde bulunması durumunda ücrete hak kazanacağına dair hükümler düzenlenmiştir.

4 - İşçilerin Sağlık, Sosyal ve Ekonomik Durumlarının Düzeltilmesine Yönelik Yasalar

Zonguldak ve Ereğli Havzası Fahmiyesinde Mevcut Kömür Tozlarının Amale Menafii Umumiyesine Furuhtuna dair 28 Nisan 1921 tarih ve 114 sayılı yasayla, kömürden arta kalan kömür tozlarının satılması ile elde edilecek gelirin işçilerin gereksinimleri için ayrılması sağlanmıştır. Bu dönemde çıkarılan ikinci yasa, Ereğli Havzası Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik 10 Eylül 1921 tarih ve 151 sayılı yasadır. Bu yasa ile kömür işçilerinin çalışma koşullarının düzeltilmesine yönelik hükümler getirilmiştir.

5 - Hafta Tatili Yasası (1924)

Cumhuriyet'in ilanından sonra ilk yasal düzenleme 2 Ocak 1924 tarih ve 394 sayılı Hafta Tatili Yasası olmuştur. Bu yasa Cumhuriyet Dönemi'nde işçi sağlığı ve iş güvenliği konusundaki ilk olumlu düzenlemelerden biridir.

6 - Umumi Hıfzısıhha Yasası ve Belediyeler Yasası (1930)

1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu'yla birlikte; çalışma hayatı içerisinde yer alan kadın ve çocukların korunması, en az 50 işçi çalıştıran işyerleri içerisinde hekim bulundurma zorunluluğu, belirli büyüklüğe sahip işyerlerinde revir ya da hastane kurulması yükümlülüğüne yönelik hükümler bulunmaktadır.

7 - 3008 Sayılı İş Kanunu (1936)

1936 tarihli ve 3008 sayılı İş Kanunu, Türkiye'de çalışma hayatını düzenlemek amacıyla meydana getirilen ilk iş kanunu olarak, iş sağlığı ve iş güvenliği alanında da düzenlemelerde bulunmuştur ve kanunun uygulanması için çok sayıda tüzük meydana getirilmiştir.

8 - 1475 Sayılı İş Kanunu (1967)

Günün gereksinimlerine yanıt veremez duruma gelen 3008 sayılı İş Yasası'nın yerine 1967 yılında 1475 sayılı İş Yasası çıkarılmıştır. İşçi sağlığı ve iş güvenliği yönünden 475 sayılı İş Yasası ve ona uygun olarak çıkarılan tüzük ve yönetmeliklerle çağdaş ve geniş anlamda ayrıntılı düzenlemeler getirilmiştir.

9 - 4857 Sayılı İş Kanunu (2003)

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına hazırlanarak 2003 tarihinde yayımlanan 4857 sayılı İş Kanunu, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği açısından getirdiği hükümler dikkate alındığında, çıkarılan en önemli yasa konumundadır.

10 - 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (2012)

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan ve halen uygulamada olan kanundur.